

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การสร้างตัวตนผ่านการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าของ  
ชุมชนปกากะญอ  
ผู้เขียน นายทรงพล รัตนวิไลลักษณ์  
ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ลิสุวรรณ ประธานกรรมการ  
อาจารย์สามารถ ศรีจ้านงค์ กรรมการ

### บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ และกระบวนการสร้างตัวตนผ่านการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าของชุมชนปกากะญอ มีวิธีการวิจัยโดยการทำความเข้าใจเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาพัฒนาเป็นกรอบคิด มีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย มีการเก็บ ข้อมูลในพื้นที่ ทั้งวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม สัมภาษณ์กลุ่ม สัมภาษณ์ รายบุคคล เอาข้อมูลมาวิเคราะห์กับแกนนำชุมชน นักพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ผลการวิจัย พบว่า ในอดีตชาวปกากะญอดำรงชีวิตอยู่ในป่า พึ่งพาธรรมชาติโดยตรง มีการพึ่งพาตนเองสูงและมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พิธีกรรมศาสนา การปกครอง ฯลฯ ผู้มีบทบาทหลักได้แก่ “หีโซ่” และผู้อาวุโสในชุมชน ปัจจุบันได้ถูกคุกคามจากอำนาจรัฐให้ออกจากป่าทำให้ชาวปกากะญอที่ขุนวินสร้างตัวตนอย่างเด่นชัดมากขึ้นโดยการให้ความหมาย การต่อรอง และการตอบโต้เกี่ยวกับป่า เป็นความพยายามที่จะต่อรองเพื่อที่อยู่กับป่าได้ กระบวนการให้ความหมายเกี่ยวกับป่าผ่านกลไกของนักพัฒนาเอกชนและนักวิชาการทำให้เห็นตัวตน กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับป่า เช่น การให้ความหมายเกี่ยวกับอาหาร และงานศพ รวมถึงการให้ความหมายหน่วยงานที่สนับสนุนเกี่ยวกับป่า ชาวขุนวินได้ต่อรองกับคนทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับป่าตั้งแต่ระดับชุมชน และชุมชนใกล้เคียงแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยการต่อรองกับชาติพันธุ์อื่นเป็นการต่อรองเชิงการค้า การต่อรองกับชาวพื้นราบโดยการพึ่งพาอาศัย ในการต่อรองกับรัฐ ชาวขุนวินได้มีการหิบบกการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าในการที่จะอยู่กับป่า โดยการยกระดับกิจกรรมในกระบวนการจัดการป่า ผลจากการต่อรองทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยน และเรียนรู้ของ ชุมชนกับฝ่ายต่างๆ และก่อเกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับชาวขุนวินในการที่ได้อยู่กับป่าและมีการสร้างรูปธรรมป่า ในขณะที่รัฐได้ประโยชน์จากการต่อรองชุมชนคือทำให้คนเกิดจิตสำนึกในการจัดการป่า และพื้นที่ป่าโดยรวมเพิ่มโดยที่รัฐไม่ต้องลงทุน ชุมชนได้ใช้สิทธิตาม รัฐธรรมนูญ เพื่อให้ถูกปฏิบัติเหมือนคนไทยทั่วไปทำให้ตัดทอนอำนาจการคุกคามจากรัฐได้ระดับหนึ่ง ในกระบวนการตอบโต้ชุมชนได้มีการรวมกลุ่มกับพันธมิตร และใช้ความเป็น

ชาวปกากะญอในการที่มักน้อยสันโดษเป็นทุนเดิม และมีรูปธรรมการจัดการป่าในพื้นที่จริง วิธีการตอบโต้ชาวขุนวินใช้เวลานาน ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองเชียงใหม่กับการถูกรุกรานที่สืบทอดผ่านผู้อาวุโส การตอบโต้โดยการใช้สุภายิต การตอบโต้โดยการรื้อฟื้นความเชื่อ ขึ้นมาเกี่ยวข้องกับสถาบันหลักของชาติทั้งสถาบันชาติ และศาสนาทำให้เกิดพลังในการตอบโต้ทำให้ตัวตนของชาวขุนวินปรากฏออกมาที่เป็นส่วนหนึ่งชาติไทย การชูกระแสดคนสามารถอยู่กับป่าได้ผ่านกลไกของปัญญาชนบ้านขุนวิน ปัญญาชนลุ่มน้ำแม่วาง การจัดขึ้นการคุกคามและการสร้างเครือข่ายพันธมิตรกับฝ่ายต่างๆ



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่  
Copyright © by Chiang Mai University  
All rights reserved

**Thesis Title** Self Identification Through Forest Practices of *Pgak'nyaw* Community

**Author** Mr. Songphon Ratanavilailuk

**Degree** Master of Education (Nonformal Education)

**Thesis Advisory Committee**

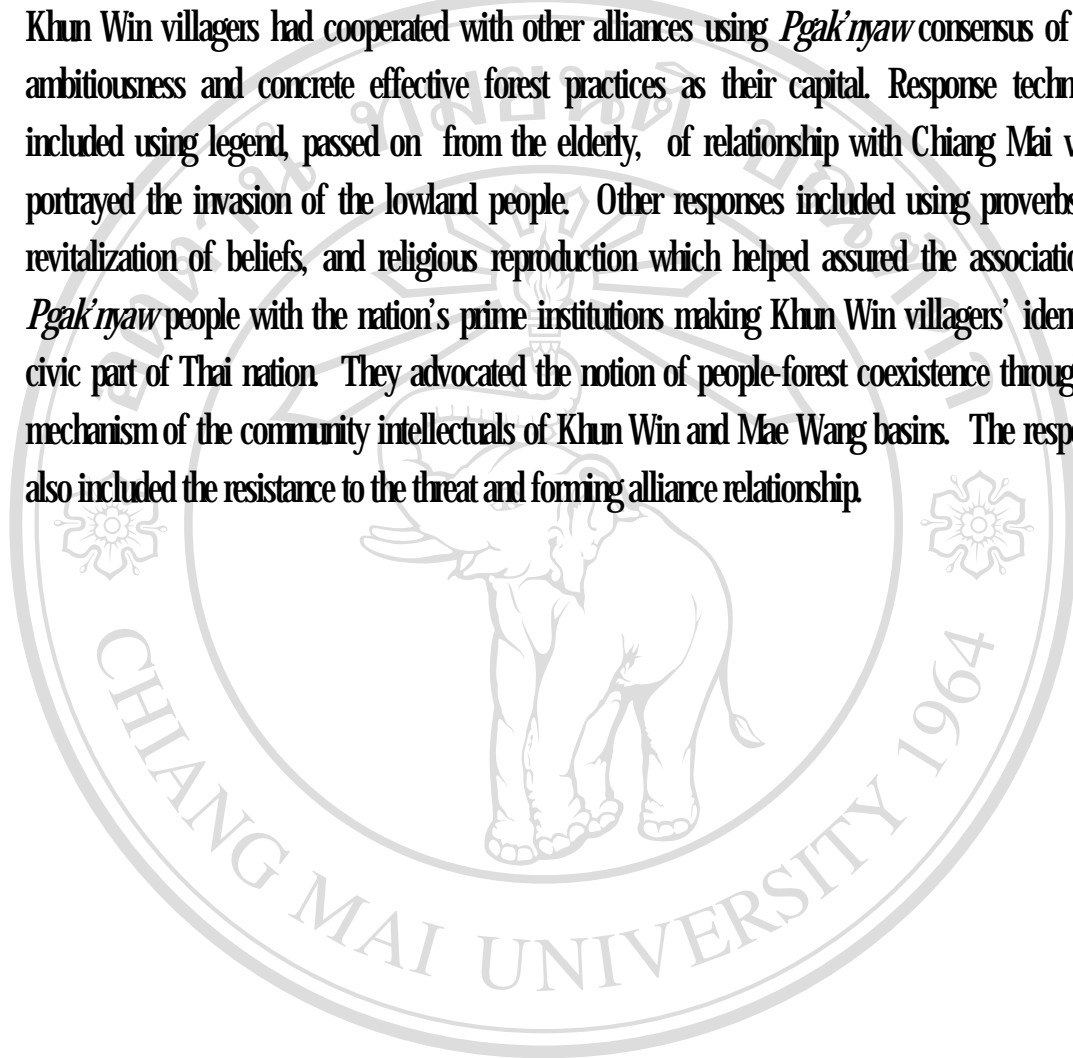
Assoc.Prof.Dr.Chukiat Leesuwana Chairperson

Lect.Samart Srijunnong Member

**ABSTRACT**

This research was aimed at studying the characteristics and processes of self-identification through forest practices of a *Pgak'nyaw* community. Research procedures included reviewing related literature to develop conceptual framework and construct research tools. Data were collected from the field employing participatory and non-participatory observation, group and individual interviews. The collected data then were collectively analyzed with the participation of community core leaders, NGO workers, and academics. The finding revealed that in the past the *Pgak'nyaw* people maintained their living in the forest directly depending on nature with high level of self-reliance. They had power to manage natural resources, religious ceremony, ruling, etc. The people who played the prime roles were *Hikho* and the elderly in the community. At the present, the *Pgak'nyaw* people were threatened by the state authorities to be relocated elsewhere leading Khun Win villagers to actively construct their identity by signifying, negotiating, and responding in regard to forest. The efforts were to bargain for the villagers to continuously live in the forest through mechanism of NGO and the academics and reflected the identity of Khun Win community. Activities related to the forest were signifying their food practices and funeral including signifying the forestry supporting agencies. Khun Win villagers bargained with the people at all levels who were concerned with the forest. At the community and with the neighboring communities, they utilized exchange strategy. They negotiated with other ethnic groups through trade mechanism and with the lowland people for interdependency. With the state agencies, they raised the good cases of co-existence with the forest. The villagers upgraded the activities into lessons regarding forest management. One important result was the learning exchange of the community with other partners and ultimately led to the goal of Khun Win people to continuously live in the forest and produced concrete practices in co-existing with

the forest. The state in turn could induce the awareness of the forest management on the part of the villagers and the forest area increased without much investment on the part of the government. The villagers could also exercise their constitutional rights as other Thai did which protected them from being threatened by the government agencies at a certain extent. In the responding process, Khun Win villagers had cooperated with other alliances using *Pgak'nyaw* consensus of non-ambitiousness and concrete effective forest practices as their capital. Response techniques included using legend, passed on from the elderly, of relationship with Chiang Mai which portrayed the invasion of the lowland people. Other responses included using proverbs, the revitalization of beliefs, and religious reproduction which helped assured the association of *Pgak'nyaw* people with the nation's prime institutions making Khun Win villagers' identity a civic part of Thai nation. They advocated the notion of people-forest coexistence through the mechanism of the community intellectuals of Khun Win and Mae Wang basins. The responses also included the resistance to the threat and forming alliance relationship.



ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved